

מדדי צה"ל

את מדי צה"ל לבשו אחינו גיבורי-התהילה, אשר גופותיהם פוזרות ברחבי הארץ, ואשר ביצעו מעשי גבורה אשר הדמיון אך בקושי יכול לקלוט את עוצמתם. ואת אותם המדים לובשים עתה פחדנים ארוורים אלה, היורים בילדים נושאי-אבנים. מה מסמלים עתה המדים? אני גאה עד עומק-נפשי בכך שלבשתי את אותם המדים כמו מגיני נגבה, לוחמי גיבעת-התחמושת, הטנ"קיסטים של יום-הכיפורים, ואני בוש עד מעמק-ליבי על שלבשתי את אותם המדים כמו קלגסיו של מנחם מילטון. אני יודע שברגע זה לובשים את מדי צה"ל אנשים נהדרים, המסוגלים לבצע מעשים עילאיים של תושיה והקרבה עצמית בים, ביבשה ובאוויר. ואני יודע שברגע זה לובשים את המדים האלה אנשים שאיני מוכן אף להשתייך עימם לאותו המין האנושי. ונפשי קרועה.

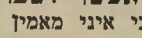
חילדים יש מפקדים. ולמפקדים יש קצינים הממונים עליהם. איני יכול לדבר על החייל הבודד, הרוצח נערה באמתלה של פעולה צבאית, ולהתעלם מן העובדה שהאיש הזה (אם אפשר לקרוא לו איש) קיבל פקודה ממישהו, שקיבל פקודה ממישהו.

מה זה מזכיר לי — "קיבלתי פקודה"? הלוואי ויכולתי להימנע ממחשבה זו. אבל איני יכול: מי שנתן את הפקודה אחראי יותר מאשר ממלא-הפקודה. מי שמונע כל חקירה ועגישה, מקבל על עצמו את מלוא האחריות לפשע. מי שקבע את המדיניות — מקומו על ספסל-הנאשמים ליד מבצעה.

זכיתי להכיר מפקדים בצה"ל. הערצתי את מפקד חטיבת, שיעזן אבידן, כדמות מוסרית אצילה. הערצתי את יצחק שדה, המנהן הצבאי הדגול. אהבתי את דוד, כאדם וכמפקד. (פעם, כשנאמתי בכנסת על טוהר-הנשק בצה"ל, ירד מיציע-האורחים, לחץ את ידי ואמר: זהו בדיוק צה"ל!) הערצתי את גאל אלון ויצחק רבין, כדמויות של חיילים ישראלים שאפשר להתפאר בהם. ואני מסתכל בירושלים.

אלוף פיקוד הצפון, האיש האחראי לפרשה ה"ברבא-רית" של דיכוי קומץ הדרוזים הבלתי-אלימים (להם התהילה!) ברמת-הגולן. אלוף פיקוד המרכז, המנצח יוסיוס על ההרג ב"שטחים". אלוף פיקוד הדרום, גיבור סירטוני-הקישט, שבכה בחיקו של מלך המתפרעים בימת, בהצגה שיכלה להעלות קסם ממש.

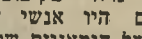
האם אזה הם יורשך, יצחק שדה? מכותי נה אנושית, חיילית, פיקודית?

עם. לפני הרבה שנים, שאל אותי עיתונאי זר, מהגדולים בעולם, לגבי הודעות צבאיות. היו מונחות לפניו שתי הודעות — של דובר-צה"ל ושל דובר יריב — סתרו זו את זו לחלוטין. הוא שאל למי להאמין. עניתי בלי כל היסוס: אתה יכול להאמין להודעתו של דובר-צה"ל בעניינים עצומות. לא יתואר שדובר-צה"ל יפרסם דבר-שקר!

זה היה נכס כבוד, נכס שלא יסולא בפז. מאותם נכסים הנוצרים במאמץ של הרבה הרבה שנים, ושאפשר לשכרם תוך שניה.

צר לי לאמר כי איני מאמין עוד למילה אחת של הודעה צבאית. ראיתי עשרות, מאות, מאות רבות של הודעות שיקריות, שנמסרו על-ידי המוסדות המוסמכים של צה"ל. איני מאמין עוד להודעה כלשהי אלא אחרי שבדקתי את הדברים וראיתי במו עיני את ההוכחות. וזה נורא. ואזני נורא מוכה הוא שמי שגרם למצב הזה, לפשע הזה, כלל אינו מודע לדבר הנורא שהוא עוקל לנו.

היה מי שיאמר: מה אתה רוצה? כל צבא בעולם הוא ימני. כל צבא פוול לעבר הלאומנים הקיצוניים, אויבי הדמוקרטיה, ושונא את אנשיה-השלום. זוהי דרכם של קצינים. כך זה בארגונינו, באל-סלוואדור, בצרפת, בפולין, בברית-המועצות. זה בלתי-ימנע. האמנם? צה"ל נולד בקיבוצים, באוהלי פלמ"ח.

קציניו הראשונים היו אנשי ההתיישבות העובדת, נושאי-האידיאלים של המאבקים שיוויגני, קוראי טולסטוי, בנים של בוני-אוטופיות. האם נגזר על צבא זה שתוך דור אחד יהיו בו קצינים אשר יכלו לאייש חונטה בצילה או משמר מהפכני באיראן?

לא, זה לא היה בלתי-ימנע, ואני רוצה להאמין שאין זה בלתי-ימנע גם כיום. אך אם המצב שבטחים הכבושים יימשך כך עוד כמה שנים, ואולי רק עוד כמה חודשים, צה"ל יינזק ללא תקנה. דבר שיתבטא בכל מיבזח גורלי בעתיד. צבא שלא יאמין עוד בצדיקתו, שלא יהיה מבוסס על קונסנזוס עמוק ומוצק, שמפקדיו לא יעוררו הערכה, שהודעותיו לא תהיינה אמינות — איזה כוח לוחם יהיה, ביום מיבזח?

ואם זהו לבדו המחיר של החזקת השטחים הכבושים, האם לא כדאי להיפטר מהם מיד?

ליים, מהגרועים שבהם, בארצות אחרות. העולם רואה את הנערות והנערים, היודים אבנים בחייל זה, תוך סיכון חייהם, ולב העולם יוצא אליהם.

אפשר לראות מחזה זה פעם-פעמיים, מבדי שהדברים ייקלטו. אך כאשר רואים מחזה זה עשר פעמים, מה אה פעמים, ערב אחרי ערב, משהו מזכרה להשתנות.

ואכן, משהו השתנה. מתה התדמית של החייל הישראלי הצודק, המוסרי, הטהור, המגן על החלשים והמתייצב מול החוקים. במקומה באה התדמית של הקלגס הישראלי המרושע והגס, הלוחם בנשים ובילדים, המתנפל בפצצות מיצרר ונאפאלם על מחנות-פליטים, המפעיל את עליור נותו הכמותית האדירה נגד שכנים חלשים וחסרי-ישע. לתדמית כזאת אין רק השלכה מוסרית או

הראשונים: האם זה אותו הצבא?

אף אסתטית. יש לה גם השלכה מדינית ממדי רגה ראשונה. כי ההמונים הרואים מחזות אלה הם הכוחים בארצותיהם: והם יכוונו, כסופו של דבר, את המדיניות של ממשלותיהם.

אך לא התדמית בעיני העולם היא העיקר. העיקר הוא מה רואים אנחנו.

יכולה הטלוויזיה הישראלית (או מה שנשאר ממנה) להעלים את התמונות מעינינו. יכולים כתבי-העיתונות לנסות לייפות את המצב. אך הטלוויזיה של עמאן דואגת להראות לנו את אשר רואה העולם, התמונות המצלמות על-ידי צוותות אמריקאיות ובריטיות וצרפתיות. ואנחנו רואים את הדברים כמו עינינו, בבואנו אל הגדה, או שומעים אותם מפי שכנינו ובניהם, אנשי הצבא הסדיר והמילואים.

האם יכולים אנחנו לשמוע ודראות את הרבי רים, מבדי להודיע? האם יחסנו לצה"ל ולי מדינו יכוד לעמוד בזעזוע יומי זה, מבדי להשי תנות, בהכרה או בתת-ההכרה?

אנחנו שומעים על הבריונים, הקרויים מתנחלים, חלקם מופרע-נפש וחלקם קנאים בגבול השפיות, המתרצצים בערי הגדה ובכפריה, כשהם מחפשים הזדמנויות להפגין את גבריותם המפוקפקת על-ידי יריות בנערים ובנערות בלתי-חמושים. והם לובשים את מדי צה"ל.

אנחנו רואים כיצד אנשי-מילואים — בשר מבשרנו! — יורים אל תוך הצד של בית-הספר והורגים שניים, בתירוץ המיסלצתי-ממש שנאלצו לירות מפני שחיהם נחונים בסכנה. וגם אלה לבשו את מדי צה"ל. **מדי צה"ל — מה הם מסמלים עתה?**

אין עוד מנוס משאלה נוקבת, שכולנו השתדלנו להתחמק ממנה: **האם צבא-הגנה-ישראל הוא עדיין אותו הצבא שהכרנו?**

האם זהו אותו הצבא שנשבעתי לו אמונים ביום שקם, ביוני 1948? האם זהו אותו הצבא שעמד במרכז האירור עם ובמוקד רגשותינו בימיה-העצמאות הראשונים של המדינה?

האם זהו עדיין אותו הצבא — או שזהו צבא שונה לגמרי?

אני נאלץ לפתוח כאן בווידי אישי. אהבתי את צה"ל.

מכל התוארים שזכיתי בהם בחיי, התגאיתי יותר מכל בתואר של מס-כף בצה"ל, שבו זכיתי בשדה-הקר, **יש לי מניית-יסוד בצה"ל, וקניתי אותה בדם.**

בני-גילי לא יכלו להתייחס אל צה"ל כאל מוסד העומד מולם, בבחינת "אנחנו וצה"ל". אנו היינו בתוך צה"ל. אנו היינו צה"ל.

שבווען זה היה תמיד קרוב מאוד לצה"ל, גם כאשר התנגשנו עם שרייבטחון ורמטכ"לים, היו לו ידידים רבים בקרב אלופי-צה"ל, בני דורי, ובצר להם פנו לא פעם אליו. בעיות צה"ל העסיקו אותנו מאוד.

מעולם לא הייתי פאציפיסט בנוסח מוהנדס גאנדי. איני מאמין כי אי-התנגדות האלימה לתקופת תקיין ואת ממדי האלימות בעולם, אלא להיפך. הייתי איש-שלום לפני שהתגייסתי לצה"ל, ודגלתי בהשתלבות ישר-אלית-ערבית לפני שקמה מדינת-ישראל. **מעולם לא ראיתי ניגוד בין זיקתי לצה"ל ובין דיעותי המדיניות.**

לא פעם האשימו אותי ידידים ויריבים בכך שאני שוחר-צבא מוסווה, מיליטריסט מתחת לסף ההכרה. הם ייחסו זאת למוצאי הגרמני, או לחזויותי באצ"ל או בצה"ל. אני אוהב מנגינות-לכת והתמחיתי בתורת-המילחמה ובהיסטוריה צבאית.

יתכן כי יודיו זה היה דרוש כדי שדברי הבאים יובנו היטב.

זיקתנו לצה"ל היתה כרוכה ומותנית בויתחנו לצדק. שאננו נשק, היינו מוכנים להרוג ולהירג, מפני שהאמנו בכל לבנו, מעבר לכל צל של ספק, שהצדק עימנו.

היה זה הצדק של "אין ברירה". כאשר לחמנו את מילחמת-העצמאות, שלוש שנים אחרי מילחמת-השואה, ידענו שאנחנו פותחים את השערים לפני שארית-הפליטה. ידענו שאנחנו לוחמים על קיומנו כאומה עצמאית, בת-חורין, ובצר שבה הקמנו את ישותנו הלאומית החדשה. ידענו כי מנהיגינו הסכימו לפשרה, לחלוקה, וכי הצד השני דחה אותה.

יתכן כי בדורות הבאים יפקקו ההיסטוריונים בציד-קחה המוחלטת של אמונה זו, מבחינה אובייקטיבית. אבל חשוב להבין ולזכור כי מבחינה סובייקטיבית, מבחינת הרגשת ליבנו, היינו בטוחים לחלוטין כי אנחנו לוחמים בשורותיו של צבא צודק, מוסרי, טהור. **לא רק אנו האמנו, העולם כולו האמין.**

כאשר ניצחנו, הריע לנו העולם. הוא לא הריע רק מפני שניצחנו, אלא גם — ובעיקר — מפני שהאמין שהצדקים ניצחו. תופעה שאינה שכיחה בעולם. העולם יכול היה להריע לצה"ל, ולמחוא כף להישגיו, מפני שהוא ראה בחייל העיברי החדש אדם שהוא גם אימץ, גם צודק, גם לוחם בחוקים למען החל"שים, גם חייל הנמנע מזוועות והשומר על טוהר נישקו. **ושוב: לא חשוב אם תיאור זה התאים לגמרי למציאות. חשוב שכך ראה אותנו הער, למ, כאשר מוטב אנשיה-המצפון ברחבי-העיר, ושתי מעצמות-הענק, וכימעט כל מדינות-אירור, פה, התייצבו לימיננו.**

הנותר מתדמית זו של החייל העיברי, מתדמית זו של צה"ל? העולם רואה את צה"ל מדי יום ביומו על מירקעי הטלוויזיה שזו. רואה ומתחלה.

האגדה של דויד וגוליב התחלפה בצורה אכזרית, לא עוד הנער העיברי, המתייצב מול הענק הפלישתי החמוש כשאין בידו אלא קלע — אלא נער פלסטיני, ובידו אבן, מול הענק הצה"לי. החמוש מכף-רגל ועד קודקוד. העולם רואה את לובש המדים של צה"ל יורה הורג, יורה ופוצע, יורה ומכה, ומתנהג כמו קלגסים קולוניא-